akik – mint később kiderül – a „három koldus" csillagképeit jelentik. Amikor a gyermek felmászott az asztalra és felborította a katonákat, ez mutatta számunkra a „koldusok" (róka = kín, őz = bánat, varjú = kétségbeesés) játékba lépését. Az asztrológia a jellem és a sors rajzolatát egy pillanatban, a kezdetben mutatja. Megmutatja, hogy a mag miként terebélyesedhet fává, és hogy a lehetőségek milyen kölcsönviszonyokon keresztül valósulhatnak meg. Itt a bábuk borulása az egész folyamatot előrevetítette. A nő a teljes mentális felbomlás jeleit mutatja, mert miután majdnem megölte a férfit lapátjával, sírva fakad gonoszságán, és fölvonszolja a fészerbe. Ott is eljátssza a hattyú halálát, de elmondja, ha a „három koldus" megérkezik, valakinek meg kell halnia. Azt is hozzáteszi, hogy a sírás a nő legnagyobb fegyvere. Lehet, végig ő manipulált, kezében tartva a szálakat. Az eredendően gonosz, bűnös „nőiséggel" végleg azonosulva csonkítást hajt végre önmagán, levágja a csiklóját. „*Hamis a lába és hamis a combja, hamis a keble, szeme, haja, foga.*" A jelenet egy sátánista ceremónia jellegzetességeit mutatja. A nő, miután jégesőt idéz meg, elájul. Megjelennek sorban a „koldusok", utolsóként a varjú károg a fészer alól. Árulása után jóváteszi bűnét, és megmutatja, hogy merre van a kulcs. Miután „hősünk" megszabadult béklyójától, megfojtja a nőt.

Az epilógus van csak hátra, amiből megsejthetjük, hogy a három állat sosem jelent meg hús-vér valójában, mert áttetszőek. Az immáron özvegy férj látja a helyszínen megölt nők szellemeit kisétálni a völgyből. Lehet, a rendező arra akart utalni, hogy a ceremónia és végül az áldozat a megölt nők lelkének megszabadításáért ment végbe. Úgy talán felfogható terápiának a film, hogy a férfi végül kigyógyult materializmusából, mert látja mindezt. Az is feltételezhető, hogy a nőnek már a fia halálához is tevékeny köze volt. Nem tudhatjuk biztosan, hogy mikortól kezdett okkult hatalommal rendelkezni.

Mindent összevetve: a filmnek az a nagy érdeme, hogy tételez az egyszerű ok-okozatiságon kívül álló valóságokat, és ezeket egy igen koherens, mégsem didaktikus formában képes megjeleníteni.

Takács Gergely

MASZAKI KOBAJASI

Szeppuku

Történelmi dráma, 133 perc (Shôchiku Eiga, 1962)

„Mivel a világon minden csak ámítás,
A halál az egyedüli őszinteség."

Hagakure

Japánban járunk, 1630. május 13-án, a dicsőséges Edo-korszak elején. A gyötrelmes és véres csaták zaja a múlté, a Tokugava sógunátus uralma alatt végleg megszilárdulni látszik a rend, és tartományurak erős kézzel tartják fenn a hőn áhított békét. De ez csak a látszat. Elkeseredett *rónin*ok (gazdátlan szamurájok) százai járják az országot megtörten, egyesek a halál elől bujkálva, szégyenteljesen és céltalan, mások a becsületüket aprópénzre váltva esedeznek alamizsnáért a hűbéruraknál – mint halovány kísértetei a valaha volt harcos időknek.

A történet főhőse, a hirosimai Hansziro Tsugumo is e körülmények alapján kerül megítélésre az Iji-klán elöljárójánál, ahová azzal a kéréssel érkezett, hogy engedélyezzék neki a tisztességes halált biztosító *szeppuku* végrehajtását. Mielőtt teljesítenék a szamuráj kívánságát, egy – az övéhez hasonló és azzal szorosan összefonódó – történetet hallhatunk Motoma Csidzsiváról, aki szintén a jó halál kegyelmét remélve jött az Iji-házhoz, de sorsa nem várt fordulatot vett. Mindez csak a kezdet…

Vészjósló és feszültségteljes képekben jelenik meg előttünk Hansziro Tsugumo drámája, melyben a múlt és a jelen összefonódása lassan bontakoztatja ki a *rónin* valódi szándékát. A vég-

kifejlethez vezető út a szó szoros értelmében megrendítő, ugyanis a *busidó* (a harcos útja) olyan valósága tárul szemünk elé, melynek köze sincs a nyugati filmipar romantikus szamurájvilágához. A romlásnak indult lovagi erkölcs néz farkasszemet saját eredetével. A hangzatos szavak, jelképek, a díszes páncélok és fegyverek sokasága mit sem ér, ha lélektelen formalitásokká, üres díszekké fakulnak az évtizedek során, mivel már nem hatja át őket az igazi harcos szellem aktivitása: a külvilág ellen folytatott küzdelem belső folyamatba integrálása.

A Takigucsi Jaszuhiko elbeszéléséből készült rendezés (Maszaki Kobajasi) méltán az igazi „filmművészet" része, éspedig a „mágikus filmművészeté". Az ősi japán szimbolika hozzáértő használata, a fénnyel és árnyékkal való nagyszerű játék lebilincselően jelenik meg a fekete-fehér képi világban, mindig a lényegi mondanivalót alátámasztva. Nem lehet nem méltatni a – többnyire – *koto* és *samiszen* (tradicionális japán pengetős hangszerek) által megszólaltatott dallamokat sem, amelyek meghatározó részei a filmnek.

Kobajasi jelen művét a „hozzáértő" filmesztéták előszeretettel értelmezik a tradicionális rend elleni lázadásként – mint alapvetően baloldali alkotást –, ám számunkra teljesen világos, hogy a megfelelő értés és szemlélet hiányában csak az eléjük vetetett koncot nyalogatják, nem látván azt, aki odadobta, hisz *„a gyanakvó elme maga csalogatja elő démonait"*. Ezúttal megnyugtatjuk őket, hogy ez az egyik legjobboldalibb film, amit valaha is karjaikban dédelgettek. Film az igaz harcos bátorságáról, tiszta hűségéről és dicsőséges haláláról.

Répási Zsolt